

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School
Administrators under the Surin Secondary Educational Service Area Office

ณัฐพงษ์ ฟองนวล¹ และ สุรเชต น้อยฤทธิ์²

Nattipong Fongnual¹ and Surachet Noirid²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand

¹Email: nattipong.fn@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5554-2986>

²Email: surachet.n@msu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-1874-5004>

Received 24/06/2023

Revised 28/06/2023

Accepted 30/06/2023

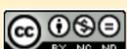
บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับการพัฒนามาบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าในสถานศึกษาแห่งหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคนที่แสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงอยู่ที่ผู้บริหารเท่านั้น ทว่าหน้าที่ของผู้บริหาร คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และ บุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้บุคคลดังกล่าวได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การมีวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การมีความยืดหยุ่น โมดูล 3 การมีจินตนาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 300 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่น และ ด้านการมีจินตนาการ (2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : วิสัยทัศน์; จินตนาการ; ยืดหยุ่น

[721]

Citation:

ณัฐพงษ์ ฟองนวล และ สุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 721-736

Fongnual, N., & Noirid, S., (2023). The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School Administrators under the Surin Secondary Educational Service Area Office. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 721-736; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.216>

Abstract

Creative leadership is developed based on the belief that in a school there may be several leaders who perform a wide range of leadership roles. Leadership roles are therefore not limited to executives only; however, the duty of administrators is to create learning opportunities for teachers and personnel as a channel for such individuals to develop themselves into creative leaders. This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the requirements for enhancing the creative leadership of school administrators and 2) develop a program that will enhance the creative leadership of school administrators. The program consists of three modules, which are 1) the vision module, 2) the flexibility module, and 3) the imagination module. The samples for this study consisted of 300, including school administrators, vice-administrators, and heads of departments. The research instruments were questionnaires, semi-structured interview forms, and evaluation forms as data collection instruments. The collected data were analyzed using measures such as mean, standard deviation, and priority needs index. The findings of the study revealed the following: (1) The current level of creative leadership among school administrators was assessed to be at a medium level overall. On the other hand, the desirable conditions for creative leadership among school administrators were rated at the highest level. The priority needs index that the areas requiring the most attention, ranked from highest to lowest, were vision, flexibility, and imagination. And (2) The program designed to enhance creative leadership among school administrators, as implemented by the Surin Secondary Educational Service Area Office, was evaluated as highly appropriate overall. The possibility for the program was also assessed to be at the highest level.

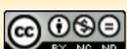
Keywords : Vision; Flexibility; Imagination

บทนำ

การจัดการศึกษา 4.0 เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการนำ “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้เพื่อผลักดันประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นทางการให้ยั่งยืนตามแนวทางดังกล่าว การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกแห่งบนโลกมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้บริหารการศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นนักเรียน 4.0 ที่จะเป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างสินค้าที่มีคุณภาพ สามารถสร้างรายได้จากในและต่างประเทศ ซึ่งผู้เรียนจะมีความสามารถ

[722]

Citation:

ณัฐพงษ์ ฟองนวล และ สุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สุรินทร์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 721-736

Fongnual, N., & Noird, S., (2023). The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School Administrators under the Surin
Secondary Educational Service Area Office. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 721-736; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.216>

เช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดผลิตภาพ คือ ความสามารถทางสมองของบุคคลในการทำภาพที่เกิดขึ้นในสมอง ให้ออกมาเป็นสิ่งที่เป็ผลิตภาพที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปสร้างประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้โดยการสร้างผลงาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะต้องเน้นให้มีผลงานที่เกิดจากผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผลงานทาง วิชาการ การประดิษฐ์ ตลอดจนผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ ทั้งนี้ผลงานที่ออกมาต้องเป็นผลงานที่มีความใหม่ไม่ซ้ำใคร และมีการพัฒนาไปในเชิงบวก (ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560) ฉะนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจึงเป็น ปัจจัยสำคัญที่สามารถชี้แนะ ตลอดจนผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ได้ (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2560) ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์การ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับการพัฒนาโดย Ash และ Persall บนพื้นฐานความเชื่อ ที่ว่า ในสถานศึกษาแห่งหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคนทีแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงอยู่ที่ผู้บริหารเท่านั้น ทว่าหน้าที่ของผู้บริหาร คือ การสร้างโอกาสการ เรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้บุคคลดังกล่าวได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็น ผู้นำที่สร้างสรรค์ (Productive Leaders) โดยทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีมุมมองว่า ครู คือ ผู้นำ (Teacher as Leaders) โดยมีครูใหญ่ คือ ผู้นำของผู้นำ (Leader of Leaders) อีกทอดหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หน้าที่สำคัญของผู้บริหารไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ทว่ายังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ ของครู อาจารย์ และบุคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนอีกด้วย (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548) ในขณะที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นโมเดลที่ดีสำหรับการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ และถือ ได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ และไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) ยังได้ กล่าวถึงการศึกษานวัตกรรมที่ 21 ในหนังสือปรัชญาการศึกษา เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพว่า การศึกษาใน ยุคดังกล่าวทักษะที่สำคัญที่ควรเน้น คือ การพัฒนาคนไปสร้างผลผลิต เป็นยุคที่ต้องการผลผลิต (Products) ให้ ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเอง และชุมชนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นทักษะของการศึกษาที่มีความจำเป็นคือ การเน้นการทำได้ ลงมือทำ และทำให้เกิดผลผลิต สอดคล้องกับการวิจัยของ Basadur (2008) ที่ศึกษาการ จัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำ และลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อทีมงาน และองค์การที่มี ลักษณะแตกต่างกัน พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของศตวรรษที่ 21 คือ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากรบูรณาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ นอกจากนี้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังส่งผลให้มนุษย์จำเป็นต้อง พัฒนาทักษะให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากเดิมเราจะเห็นได้ว่า ทักษะขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมีคือ การ อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเป็น แต่ทว่าเมื่อยุคสมัยที่บริบทของสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงผ่านเข้าสู่บริบทที่มี ความซับซ้อนมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่ง ประกอบด้วยทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจน การปรับตัวให้เท่าทันกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2559)

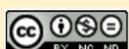
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เนื่องจากถูกกำหนดให้อยู่ในมาตรฐานแรกในการพัฒนาตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กร จึงได้ ทำการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนาการพัฒนโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งเป็น หน่วยงานต้นสังกัดในการทำงานของผู้วิจัย และจากการศึกษาทำให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการมีความยืดหยุ่น ซึ่งจะเป็ นข้อมูล สารสนเทศในการนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ สำหรับการพัฒนาด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สามารถปรับตัวก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนและรวดเร็ว ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

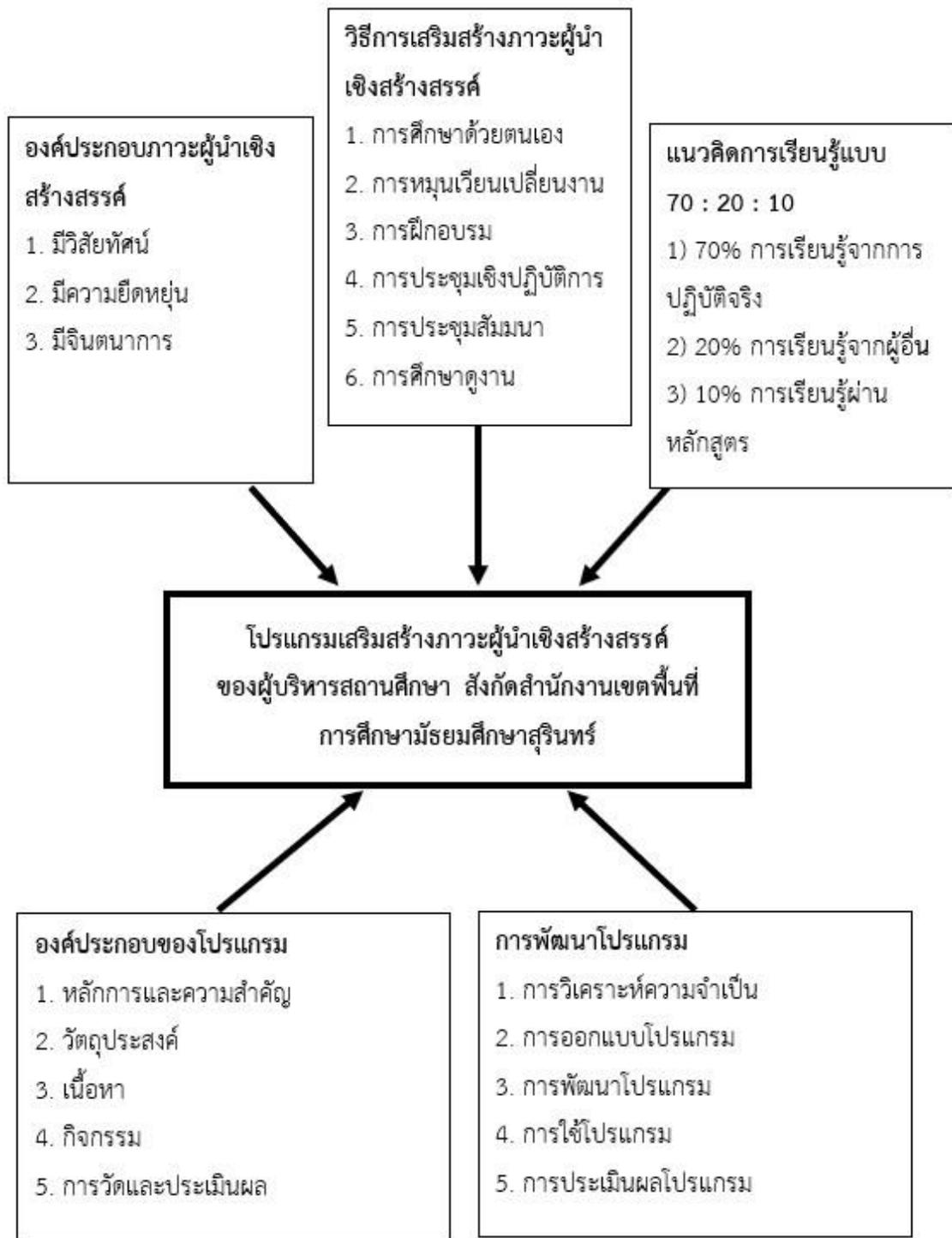
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Ash and Persal (2007) ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 ของ Lombardo and Eichinger (1996) ร่วมกับการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรม ของ อารัง บัวศรี (2542), สุมิตรา พงศธร (2550), Funnel and Rogers (2011), McDavid, Huse and Ingleson (2013) และ Fink (2015) และการสังเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ของ อุ่นตา นพคุณ (2548), วิโรจน์ สารรัตน์ (2551), สมคิด บางโม (2554), Knowles (1980), Styles (1990), Caffarella (2002) และ Carolyn and others (2013) โดยแสดง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

แผนภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร: ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,105 คน จากทั้งหมด 85 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 184 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากทั้งหมด 24 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารในหน่วยงานการศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป และมีตำแหน่งทางการบริหารตั้งแต่ระดับรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนรวม 45 ข้อ เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ทุกข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ จำนวน 45 ข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.815

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล: การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมส่งแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน รวม 24 โรงเรียน โดยการประสานด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ พร้อมนัดวันและเวลาในการตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลในระยะที่ 1

3.2 ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และเดินทางไปส่งด้วยตัวเองตามวันและเวลาที่นัดหมายกับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน

3.2.3 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.4 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 124-126)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	สภาพปัจจุบัน หรือ สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.51 – 4.50	สภาพปัจจุบัน หรือ สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก
2.51 – 3.50	สภาพปัจจุบัน หรือ สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51 – 2.50	สภาพปัจจุบัน หรือ สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.50	สภาพปัจจุบัน หรือ สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4.3 หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

4.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา ทฤษฎี องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประเมินถึงความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 124-126)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มีความเหมาะสม หรือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความเหมาะสม หรือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก
2.51 – 3.50	มีความเหมาะสม หรือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความเหมาะสม หรือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.50	มีความเหมาะสม หรือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับ

ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านมีความยืดหยุ่น และด้านมีจินตนาการ ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 ด้านมีวิสัยทัศน์ โมดูล 2 ด้านมีความยืดหยุ่น และ โมดูล 3 ด้านมีจินตนาการ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิจัยสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79 - 2.86$) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76 - 4.85$)

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

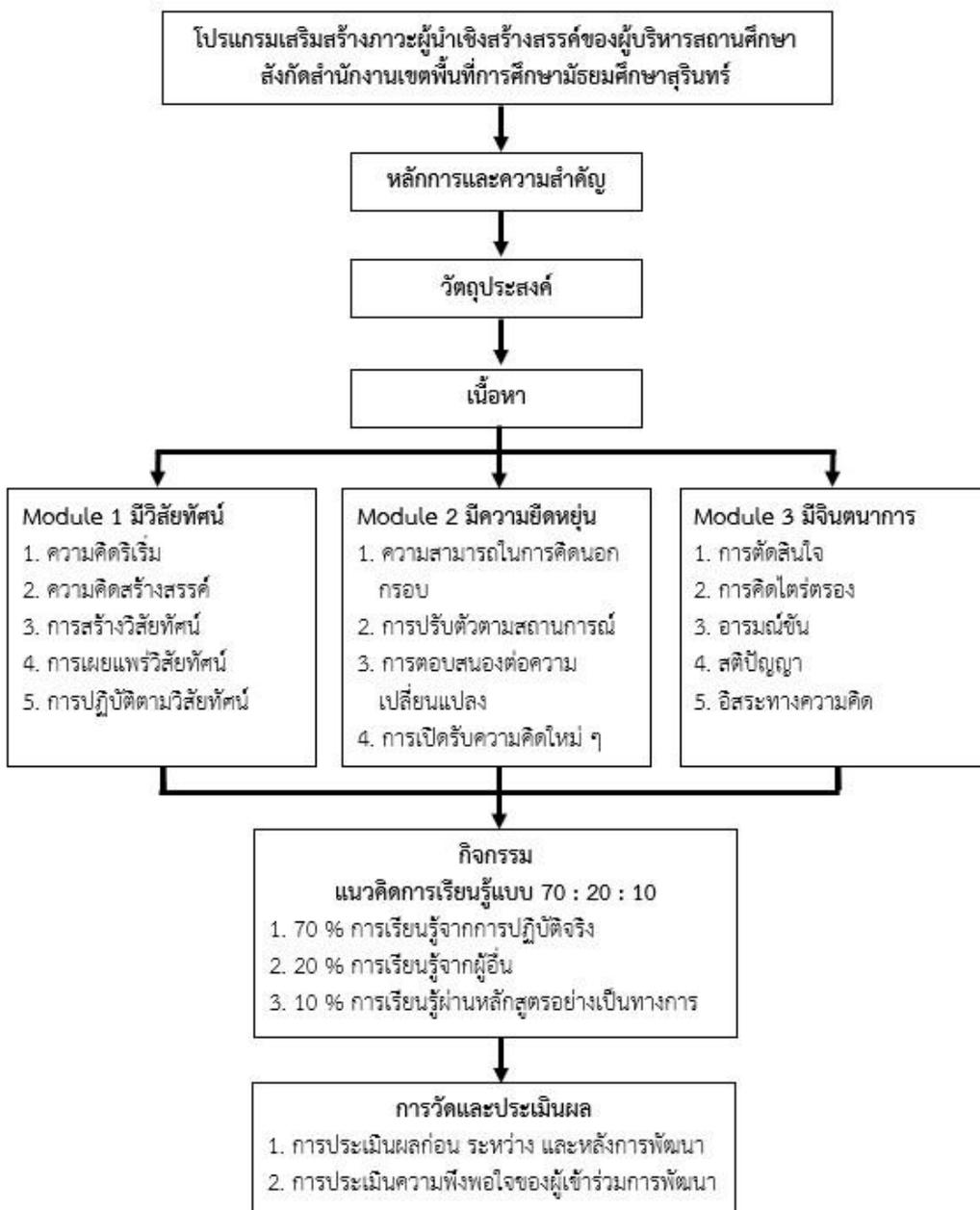
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านมีวิสัยทัศน์	2.79	0.41	ปานกลาง	4.85	0.35	มากที่สุด
2. ด้านมีความยืดหยุ่น	2.84	0.32	ปานกลาง	4.78	0.42	มากที่สุด
3. ด้านมีจินตนาการ	2.86	0.33	ปานกลาง	4.76	0.41	มากที่สุด
โดยรวม	2.83	0.35	ปานกลาง	4.80	0.39	มากที่สุด

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified} = 0.86$) ด้านการมีจินตนาการ ($PNI_{modified} = 0.84$) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($PNI_{modified} = 0.74$)

ตาราง 2 ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	2.79	4.85	0.738	1
2. ด้านการมีความยืดหยุ่น	2.84	4.78	0.683	2
3. ด้านการมีจินตนาการ	2.86	4.76	0.664	3
โดยรวม	2.83	4.80	0.695	

3. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล

แผนภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

4. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และโปรแกรมมีความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40 - 4.80$)

ตาราง 3 ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการและความสำคัญ						
1.1 ความชัดเจนของหลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มากที่สุด
1.2 ความสำคัญของหลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
1.3 การนำไปใช้	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 ความครอบคลุมองค์ประกอบ ภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3. เนื้อหา						
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ โปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 การจัดเรียงเนื้อหาสอดคล้องกับ องค์ประกอบ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3 เนื้อหากับระยะเวลา	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
3.4 โมดูล 1 การมีวิสัยทัศน์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.5 โมดูล 2 การมีความยืดหยุ่น	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.6 โมดูล 3 การมีจินตนาการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4. กิจกรรม						
4.1 การศึกษาด้วยตนเอง	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
4.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล						
5.1 การประเมินผลก่อน ระหว่าง และ หลัง การพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วม การพัฒนา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.52	มากที่สุด	4.61	0.51	มากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องใหม่สำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ดังที่ พัชรา วาณิชวสิน (2560) ได้กล่าวถึง การพัฒนาภาวะผู้นำไว้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย ถ้าไม่เข้าใจเรื่องกระแส การเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความซับซ้อนในกระบวนการบริหาร การสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปัญหาใหม่ ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ภาวะผู้นำที่มีอยู่แล้ว ไม่ค่อยเพียงพอ และผู้นำต้องคอยปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอยู่เรื่อย ๆ เพื่อจัดการกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับการวิจัยของสังคม กุลสุวรรณ (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้นำมีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีนโยบายซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะ การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทว่าในทางปฏิบัติการอบรมพัฒนาทักษะ การปฏิบัติงานดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมีจำนวนจำกัด โรงเรียน โดยส่วนใหญ่ต้องประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและหน่วยงานเอกชน ร้านค้าต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับการวิจัยของ Zhang, Q., (2016) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของครูในมณฑลกวางสีประเทศจีน พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์และความต้องการอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2553) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นโมเดลที่ดีสำหรับการพัฒนาเชิง สร้างสรรค์ และถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ นอกจากนี้ การศึกษาของอรชร กิตติชนม์วัช (2558) ที่ศึกษาการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำ และลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อทีมงานและองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ของศตวรรษที่ 21 คือผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากรบูรณาการความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของวัฒนา ปะกิกา (2560) ที่ได้ทำการ วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Zhang, Q., (2016) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในมณฑล กวางสี ประเทศจีน พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่ง ออกเป็น 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การมีวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การมีจินตนาการ โมดูล 3 การมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 5) การวัดและประเมินผล ได้แก่ การ ประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการ พัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา ผลการ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโปรแกรมของ อุ่นตา นพคุณ (2548), วิโรจน์ สารรัตน์ (2551), สมคิด บางโม (2554), Knowles (1980), Styles (1990), Caffarella (2002) และ Carolyn and others (2013) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ 7 คน ทำให้ได้กระบวนการพัฒนา โปรแกรมหลายขั้นตอนต่อกัน และในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดขอบข่ายในการเลือกขั้นตอนของ กระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่มีแนวคิดคล้ายกันจากนักวิชาการตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป เพื่อกำหนดเป็น กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การ วิเคราะห์ความจำเป็น 2) การออกแบบโปรแกรม 3) การพัฒนาโปรแกรม 4) การใช้โปรแกรม และ 5) การ ประเมินผลโปรแกรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมตามแนวคิดของ อังรอง บัวศรี (2542), สมิตรา พงศธร (2550), Funnel and Rogers (2011), McDavid, Huse and Ingleson (2013) และ Fink (2015) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จาก แนวคิดของนักวิชาการ 5 คน ซึ่งทำให้ได้องค์ประกอบหลายด้านต่อกัน และในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พิจารณา กำหนดขอบข่ายในการเลือกองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีแนวคิดคล้ายกัน จากนักวิชาการตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ซึ่งสรุปได้ว่าองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่ง

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผล โปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยของ พิมพ์พร พิมพ์เกะ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพบว่าความเหมาะสมของคู่มือโปรแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความเหมาะสมของคู่มือโปรแกรมอยู่ในระดับ มากที่สุด จำนวน 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความสมเหตุสมผลที่ต้องการพัฒนาโปรแกรม ความจำเป็นที่ต้องการพัฒนาโปรแกรม ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับ ในส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด 3 ข้อสุดท้าย คือ เนื้อหาเหมาะสมกับระยะเวลา การกระตุ้นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความเป็นไปได้ และการตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ การวิจัยของ บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไป ได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีกิจกรรมที่เน้นให้ผู้บริหารได้พัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง ตามหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบ

70 : 20 : 10 โดยเลือกกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านการมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการมีความยืดหยุ่น อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถเป็นผู้นำให้บุคคลอื่น ผ่านกระบวนการหรือวิธีการร่วมกัน ตลอดทั้งแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน แต่ได้ผลลัพธ์ที่ดีมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

[734]

Citation:

ณัฐพงษ์ พงษ์นวล และ สุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 721-736

Fongnuat, N., & Noird, S., (2023). The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School Administrators under the Surin Secondary Educational Service Area Office. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 721-736; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.216>

2.1 ควรมีการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้พัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษา หรือ ผู้ที่สนใจเข้าร่วมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการ เข้าร่วมการพัฒนาตามโปรแกรม

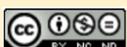
2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ในบริบทของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.
- บุณรดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2560). *นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- พัชรา วาณิชชิล. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ปะกิกา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2551). การประยุกต์ใช้ Log Frame เพื่อออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและพัฒนา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(1), 3-18.
- สมคิด บางโม. (2554). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สังคม กุลสุวรรณ. (2557). *พฤติกรรมผู้นำมีออาชีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

[735]

Citation:

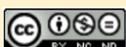
ณัฐพงษ์ ฟองนวล และ สุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3 (4), 721-736

Fongnual, N., & Noird, S., (2023). The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School Administrators under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3 (4), 721-736; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.216>

- สุเทพ พงศศรีวัฒน์. (2548). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุธีระ ประเสริฐสรณ์. (2559). *ผลึกความรู้ชุดงานวิจัยฉบับเคี้ยวง่าย Re-Learning จากเรียนรู้สู่เรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาภาคทอลิกแห่งประเทศไทย. 2(79), 15-23.*
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อุ้นตา นพคุณ. (2548). *กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- Ash, Ruth C., & Persall, M., (2007). *The Principle as Chief Learning Officer: The New Work of Formative Leadership*. Birmingham: Stamford University Birmingham.
- Basadur, M. (2008). Leading Others to Think Innovatively Together: Creative Leadership. *Journal of The Leadership Quarterly*, 15(1), 103-210.
- Caffarella, R. (2002). "Planning: Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators" *Trainers and Staff Developers*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Carolyn, B., & et al. (2013). *How to Develop a Training Program on the Job*. Retrieved on 16 June 2021 from: <http://www.wikihow.com/Develop-a-TrainingProgram-on-the-Job/>.
- Fink, A.G. (2015). *Evaluation Fundamentals: Insights into Program Effectiveness, Quality, and Value*. 3rd edition. California: SAGE.
- Funnell, S.C., & Rogers, P.J. (2011). *Purposeful Program Theory: Effective Use of Theories of Change and Logic Models*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Knowles, M. D. (1980). *The Modern Practice of Adult Education from Pedagog to Andragogy*. New York: The Adult Education Company.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.
- Lombardo, M. M., & Eichinger, R. W. (1996). *The Career Architect Development Planner*. Minneapolis: Lominger.
- McDavid, J.C., Huse, I., & Hawthorn, L.R.L. (2013). *Program Evaluation and Performance Measurement: an Introduction to Practice*. 2nd edition. California: SAGE.
- Zhang, Q., (2016). *Creative Leadership Strategies for Primary School Principals/Teachers Creativity/Guangxi, China*. Ph.D. Thesis, Educational Administration, Chulalongkorn University.
- Styles, M. H. (1990). *Effective Models of Systematic Program Planning*. San Francisco: Jossey-Bass.

[736]

Citation:

ณัฐพงษ์ ฟองนวล และ สุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สุรินทร์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 721-736

Fongnual, N., & Noird, S., (2023). The Development of Programs to Enhance Creative Leadership Among School Administrators under the Surin
Secondary Educational Service Area Office. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 721-736; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.216>